

Aleš Palán

Rady pánu Bohu, jak
vylepšit svět ještě líp

ilustrace
Eva Bartošová

PROSTOR

Aleš Palán
Rady pánu Bohu, jak vylepšit svět ještě líp

PROSTOR

Aleš Palán

Rady pánu Bohu, jak
vylepšit svět ještě líp

ilustrace Eva Bartošová

© Aleš Palán, 2021
Illustrations © Eva Bartošová, 2021
© PROSTOR, 2021

ISBN 978-80-7260-481-4

V PROSTORU to tak naštěstí není, ale v jiných nakladatelstvích jsem s takovou otázkou už víceméně počítal. Poslal jsem tam svůj rukopis a redaktor se mě optal: „Komu má být tvoje kniha určena? Kdo je vlastně její cílový čtenář?“ Bral jsem to jako nějaký test. Ten dotaz se opakoval u různých textů a v různých kancelářích – a já správnou odpověď nikdy nenašel. Nevěděl jsem, kdo je cílový čtenář. Ani jsem nevěděl, že právě tohle má být cíl.

Až u *Rad pánu Bohu, jak vylepšit svět* jsem to věděl. Jistě, tím cílovým čtenářem jsi přece ty, Hospodine! Představoval jsem si, jak přijdeš do knihkupectví, pravděpodobně do Kosmasu, třeba v Kutné Hoře nebo v Olomouci, a mou knihu si koupíš. Jdeš najisto, neváháš, nevybíráš, víš přece, co je pro tebe optimální čtivo. Možná si nekoupíš jediný výtisk, Pane, ale třeba rovnou tři, aby nebeská čeládka nemusela čekat tak dlouhou frontu, až se na ni očtený výtisk dostane.

Jednoho čtenáře, tebe, jsem měl každopádně jistého. Zbývalo počkat, jestli mé rady Stvořiteli budou zajímat ještě někoho dalšího – třeba nějakého člověka, kterého se ale moje sepisování vlastně zas tak moc netýká. Ne, rozhodně jsem nechtěl svoje nápady

na zlepšení světa tajit, ale přece jen: bylo to hlavně mezi mnou a tebou, Bože.

Ten zájem mě překvapil. *Rady* se dotiskovaly už po pár týdnech a pro mě to byla skvělá pobídka, jak v dávání rad pokračovat. Znáte to, jak jednou začnete radit a někdo vám aspoň trochu naslouchá, nevíte, kdy s tím přestat. Nebylo to ovšem tak, že bych čekal na čtenářskou odezvu – a podle toho buď psal dál, nebo ne. Jak už jsem v tom radění jednou byl, a nezdálo se mi, že by se tomu Hospodin nějak zásadně vzpouzel, rovnou jsem pokračoval. Ten tlustý sešit, do kterého jsem psal – ano, opravdu propiskou a rukou do sešitu – nebyl přece ještě zaplněn. A tak v době vydání prvních *Rad* jsem byl už zhruba v polovině těch druhých. Pak jsem si dal pauzu a vrátil se k tomu zase na podzim. Tohle roční období je totiž k této činnosti jako stvořené: listy opadávají, dřevo praská v kamnech a na člověka jdou rady.

Je to ode mě hezké, že pokračuju. Když se už konečně našel někdo, komu je jasné, jak vylepšit svět, byla by škoda, aby si to nechával pro sebe pouze z vrozené skromnosti. Když se pak rozhlédnu kolem, je takových rádců, kteří svou plachost překonají a na všechno znají recept, mnohem víc. Jsou jich zástupy. Rozdíl mezi námi je v tom, že já radím Bohu, kdežto oni nám, lidem. A když mě Hospodin neposlechne, nedělám z toho vědu a nevyvozuji žádné závěry. To bych si ani netroufl.

Nejvyšší čtenáři, až si budeš pořizovat *Rady* číslo 2, nech na pultě nebo ve skladech e-shopů zase pár výtisků i pro smrtelníky, ano? Člověka prostě zajímá, co se stane, když si Bůh přečte jednu malou knížku. S Bohem, i s člověkem...

Netopýří svět

Své první dobré rady jsem ti, Hospodine zástupů, psal v závěru roku 2019. Na počátku roku následujícího jsi mě přesvědčil, že má fantazie je v porovnání s tou tvojí nicotná. Tím netopýřím virem jsi opravdu obrátil svět vzhůru nohama. (Co jiného čekat od zvířátek, která visí hlavou dolů, že?) Poradil ti to někdo? Nevím... Jen připomínám, že já to rozhodně nebyl, fakt ne.

Nevím, jestli jsi to zaznamenal, ale rozšíření toho nového viru tady dole na staré Zemi přineslo mimo jiné i vzrušenou teologickou diskusi. Ano, když byly zavřené školy, obchody a fabriky, mohli jsme se nerušeně hádat. O tobě, Pane. A když jsme pak zase vyšli ven a sledovali znepokojivá čísla z celého světa, a i ta naše domácí, mohli jsme v tom pokračovat o to intenzivněji.

Někteří si myslí, že ti prostě ruply nervy. Pandemii

označují za Boží trest či seslání nebeské metly. Zní to vznešeně, ale v podstatě tě vnímají jako nazlobeného kantora, který měl už dost toho věčného opísování a nekázně v hodinách a nechal studentíky po mnoha upozorněních konečně rupnout – pravděpodobně z imunologie. Tvůj úmysl byl prý jasný: pozemská cháska se zastydí, polepší, o prázdninách se bude tvrdě biflovat a pak ten reparát udělá. Všechno bude zase jako dřív, jenom úplně jinak. Ti, kteří to říkají, se přesně shodnou na tom, kdo se má zastydět (ti ostatní). Jen se už neshodnou na tom, jak má to polepšení vypadat.

Druzí jsou ještě radikálnější. Prohlašují, že rozšíření té hnusné nemoci je důkazem tvé neexistence! Případně alespoň důkazem tvého nezasahování do věcí pozemských. Kdybys byl a kdybys byl dobrý Bůh, něco takového bys přece nikdy nedopustil. Takže tedy nejsi. Nezdá se jim prostě možné, že bys v holportu s netopýry a Komunistickou stranou Číny rozšířil do světa ty nové viry. Evoluce? Fajn, ale odsud až posud! A pokud Bůh hodlá nadále s viry experimentovat, to ho raději zrušme.

Ne, že bych ti viděl až do kuchyně, ale myslím si něco jiného. Celosvětovou pandemii jsi podle mě dopustil spíš s úmyslem svět vylepšit. Plně tomu nerozumím, ale proč bys to přece jinak dělal, ne? Potopu jako odplatu jsi už jednou seslal, ale že by to mělo z dlouhodobého hlediska na člověčí plemeno nějaký

zásadní pedagogický vliv, se mi nezdá. Tak to tedy zkoušíš jinak. Nedá se říct, že po dobrém. Celé je to asi nějaký gigantický zlepšovák a mně nezbyvá než se zamyslet nad tím, jaká vylepšení pandemie koronaviru světu přináší.

Tak tedy, v první řadě obohatila naši slovní zásobu. Zrovna ta slova jako koronavirus či pandemie ještě nedávno neznal skoro nikdo a teď je užíváme, jako když bičem mrská.

Intenzivněji než dřív chápeme, jak jsme křehcí a odkázaní jeden na druhého. Mnozí také rozumějí tomu, že jsme odkázaní na tebe, Bože.

Pochopili jsme, že i náš příběh na této zemi má svůj konec. A že si svůj čas máme nejen užívat, ale taky ho nějak naplnit.

Pane, nauč nás modlit se, vyzývali tě kdysi tví učedníci. Tak jsi nás to tedy naučil.

S překvapením jsme mohli poznat, s kým jsme všechny ty roky, které uběhly od našeho narození, vlastně žili v jednom těle. Se strašpytlem, pohodářem, altruistou nebo s dobře sofistikovaným křečkem.

Pokud máme volnou hotovost, nabídl jsi nám, Pane, zajímavou příležitost, jak investovat. Třeba do italských aerolinií. Anebo přispět na pomoc ohroženým – touhle nemocí, hladem, válkou, člověkem. Podle toho, kam jsme poslali jaký obnos, jsme se mohli o sobě mnohé dozvědět.

Poskytl jsi nám možnost nebrat média jako výhradní zdroj paniky. Pokud se opravdu z nějakého záhadného důvodu potřebujeme děsit, pořád se můžeme vydat v noci bez baterky do nejbližšího lesa. A taky můžeme naladit kytaru, vytáhnout knihu, která na nás už roky trpělivě čeká, nebo navštívit kamarády, kteří čekají méně trpělivě. Abychom se potěšili, abychom se něco dozvěděli, abychom je neztratili.

K tomu všemu jsi nám dal příležitost! Díky.

Myslím ale, Hospodine, že po nás nemůžeš chtít zázraky. Pokud jsme si alespoň něco z tohoto (či jiného) seznamu osvojili, dali jsme těžké době nějaký smysl. To je od nás docela ucházející výkon, nemyslíš? Navrhuju ti tedy, že by ta výuka už mohla skončit. Po škole nás přece nechávat nemusíš.

Dobrá odpověď

Ta anketa se jmenuje Dobrá kniha. Vychází každoročně už řadu let v Katolickém týdeníku; jde o obdobu Knihy roku známé z Lidových novin. Tam i tam hlasují oslovené osobnosti činné zejména v kultuře a vyzdvihují tři tituly vydané v uplynulém roce.

V Katolickém týdeníku vše organizuje můj kamarád Jan Paulas. Literátům, překladatelům, teologům a filozofům pokládá následující dotaz: „Které tři knihy vydané v minulém roce Vám udělaly největší radost?“ Tak nějak mimo soutěž se asi rozumí, že nikdo nebude hlasovat pro titul, který sám napsal, přeložil, editoval nebo který byl vydán v nakladatelství, kde pracuje. Nebudeme přece chválit vlastní peří, jsme skromní a skromnost nás zdobí.

Tak to fungovalo, dokud Honza jeden rok neoslovil mou další kamarádku Marii Svatošovou. Ano, to

je ta lékařka, která v Česku založila hospice. Marie se s tím nepárala ani tentokrát, dala hlas jen jedné knize (to pravidla připouštějí) – a to své vlastní! Loni jednu knihu napsala, ta byla vydána a je to právě ona, která jí udělala největší radost.

V redakci ovšem vypuklo dilema, což berme jako eufemismus pro mírné zděšení. Mezi respondenty téhle ankety bývá dost autorů, ale všichni dosud poslušně hlasovali pro tituly napsané jinými autory. Kam by to došlo, kdyby lidi začali hlasovat sami pro sebe? Co ale s tím Mariiným hlasem? Ta její kniha je zajímavá, ano, hlasovalo pro ni i dost jiných, ale takhle to přece nejde. Nejlepší by bylo, kdyby to sama nějak změnila, ale jak jí to říct, aby se neurazila? Zapeklitá situace...

Kamarád Honza věděl, že se kamarádím i s Marií, tak se obrátil na mě, jestli bych to nezkusil nějak vyjednat. „Je to žinantní, ale vypadalo by to fakt blbě, kdyby paní doktorka hlasovala sama pro sebe. Mohl bys to s ní zkusit nějak opatrně probrat?“ hovořil ke mně pan redaktor. Já ale věděl, že opatrně našlapovat rozhodně nemusím. Marie je velmi přímý člověk, a je proto možné s ní hovořit zpříma. Věděl jsem, že to vezme v pohodě, rozhodně se neurazí.

Opravdu to tak bylo. „Aha! Tak ony tam nemají být vlastní knihy! Tak to беру zpět, pošlu ti mailem nějaké své zážitky z četby, doporučím ti několik skvělých knih. Ale když se mě redakce ptala, jaká kniha mi udělala největší radost, tak to prostě byla ta moje.“

Za pár hodin došel opravený tip a anketa Dobrá kniha byla zachráněna. A mně docvaklo, že spousta respondentů v mnoha předchozích ročnících soutěže zřejmě vůbec nepochopila zadání. Marie ho dost možná uslyšela jako první. Pokud mi vyšla kniha, kterou jsem sám napsal, sám se s ní trápil a dal do ní kus Aleše, přece není možné, aby mi větší radost udělal ilustrovaný výbor Karafiátových Broučků?! Redakce se přece neptala na nejlepší knihu, ale na největší radost.

A pokud to už někdo před Marií pochopil přesně a správně, odpověděl falešně: Přece nebudu hlasovat sám pro sebe, to by bylo trapné. Trochu radosti jsem měl přece i ze Starých pověstí beduínských, tak tam napíšu je.

Takhle se to pytlíkovovalo léta, dokud Marie Svatošová neuslyšela přesně, na co se jí redakce ptá, a neodpověděla po pravdě. Ejhle člověk!

Ty, který rozumíš člověčí radosti, prosím tě právě o tohle. Slyšet jasně, co kdo říká, a nekontaminovat svou reakci konvencemi či obavami. Být schopen reagovat přímo a pravdivě, bez nejistot, že to může někomu připadat nevhodné. Jinak bychom přestali naslouchat a zapomněli, jaké je to, být sám sebou. Kvůli konvencím se přece člověk dobré odpovědi vzdát nesmí. Kvůli nikomu.

